

İyunun 3-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində Dünya Azərbaycanlılarının IV Qurultayı işə başlayıb. İki gün davam edəcək Qurultayda 49 ölkədən 500-dən çox diaspor nümayəndəsi və qonaq iştirak edir. Qonaqların içərisində xarici ölkələrin Azərbaycana dost münasibəti ilə tanınan nüfuzlu siyasətçiləri, ictimai xadimləri, elm adamları və bir neçə ölkənin yüksək vəzifəli şəxsləri, parlament üzvləri də var.

Xaricdən dəvət edilən qonaqlarla yanaşı, qurultayın işinə Azərbaycanın müxtəlif dövlət və hökumət strukturlarının, qeyri-hökumət təşkilatlarının, elm, təhsil, mədəniyyət və digər yaradıcı qurumların, siyasi partiyaların təmsilçilərindən ibarət 360 nəfərlik nümayəndə heyəti də qatılıb. Tədbirdə "Yeni Müsavat" qəzetinin baş redaktoru Rauf Arifoğlu da iştirak edib.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev qurultayın açılış mərasimində nitq söyləyib. (AzərTAC) Dünya Azərbaycanlılarının IV Qurultayının açılış münasibətilə təbriklərini çatdıran prezident İlham Əliyev bu qurultayın soydaşlarımızın birləşməsi üçün mühüm addım olduğunu bildirdi.

Müstəqilliyin ilk illərində üzleşdiyimiz problemlərdən, xüsusilə də Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsindən danışan prezident tarixi Azərbaycan torpaqlarında məskunlaşan ermənilərin keçmiş saxtalaşdırdıqlarını, qədim Azərbaycan toponimlərini dəyişdiklərini bildirdi. Ermənistanın işğalçı siyasəti nəticəsində ərazilərimizin 20 faizinin zəbt olduğunu, 1 milyondan çox insanın qaçqın və məcburi köçkünə çevrildiyini, Xocalı soyqırımının törədildiyini diqqətə çatdırdı. Bu məsələdə informasiya mənbələrinin genişləndirilməsinin, diasporun internet və yazılı mətbuat resurslarından daha geniş yararlanaraq münaqişə ilə bağlı həqiqətlərin geniş miqyasda yaymasının zəruriliyinə toxunan dövlətimizin başçısı aprel döyüşlərində ermənilərin yalan informasiyaya əl atmaq niyyətlərinin puça çıxdığını, bu döyüşlərin Ermənistanın növbəti təxribatı olduğunu, Azərbaycan ordusunun onlara layiqli cavab verərək düşməni yerində tutduğunu bildirdi.

Prezidenti dedi ki, Ermənistan prezidenti və yaxınlarda Avrasiya İqtisadi İttifaqının zirvə görüşündə yalan danışaraq bildirib ki, qondarma "Dağlıq Qarabağ ordusu" vəziyyətə nəzarət edir və Azərbaycan döyüşlərinin dayandırılması ilə bağlı guya Rusiyadan xahiş edib. Bu iddianın tamamilə cəfəngiyyətə söykəndiyini deyən İlham Əliyev Dağlıq Qarabağın "ordusu"nun bir mif və ermənilərin beynəlxalq ictimaiyyəti çaşdırmaq üçün atdığı addım olduğunu konkret faktlarla əsaslandırdı. Əslində isə atəşkəsin bərpə edilməsi ilə bağlı Ermənistanın xahişi Rusiyanın baş qərarqah rəisi və dövlət başçısı tərəfindən Azərbaycana təklif olunub.

Musavat.com-un əməkdaşı xəbər verir ki, prezident xaricdə yaşayan zəngin, bizneslə məşğul olan soydaşlarımızı Azərbaycana sərmayə qoymağa çağırıb. O deyib ki, son illərdə Azərbaycana 200 milyard dollar sərmayə qoyulub. Onun yanısı

Prezident Dünya Azərbaycanlılarının Qurultayında mühüm çağırışlar etdi

İlham Əliyev xaricdə yaşayan zəngin, bizneslə məşğul olan soydaşlarımızı Azərbaycana sərmayə qoymağa səsledi

xaricdən cəlb olunub. Bu da ölkəmizdə biznes mühitinin sağlam olmasının, şəffaflığın, bürokratik əngəllərin aradan qaldırılmasının göstəricisidir. Prezident deyib ki, xaricdəki azərbaycanlılar hər il, heç olmasa bir dəfə ailələri ilə Azərbaycana gəlməyə çalışmalıdırlar. Bu, həm vətənlə əlaqələrin qınlanması üçün vacibdir, həm də ölkəmizə faydalıdır. Azərbaycanın hər cür turizm təsirləri var, istirahət üçün infrastrukturlar mövcuddur: "Qoy hər kəs öz ailəsi ilə istirahətini vətəninə keçirsin". Ölkə prezidenti həm də imkanı olan soydaşlarımızı Azərbaycanda bizneslə məşğul olmağa səsleyib.

"Dünya Azərbaycanlılarının Bakıda keçirilən IV qurultayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev proqram xarakterli çıxış etdi. Hesab edirəm ki, bütün diaspora üzvləri böyük ruh yüksəkliyi ilə cənab Prezidentin çıxışından sonra yaşadıkları ölkələrdə daha qətiyyətli fəaliyyət göstərəcəklər və Azərbaycanın haqq səsinə bütün dünyaya daha yüksək səviyyədə çatdıracaqlar". Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov qurultayla bağlı jurnalistlərə açıqlamasında belə dedi.

Qurultay daha sonra "Fairmont Baku hotel"-də paralel panellərdə öz işini davam etdirdi. İlk panel müzakirələri "Müasir dövrdə informasiya müharibəsi - müdafiədən hücumə: bəzi - müdafiədən hücumə: bəzi bəzi, siyasi reallıqlar və yeni fəaliyyət mexanizmləri" mövzusu ətrafında oldu. Müzakirələrə moderatorluq edən deputat Elman Nəsirov informasiya təhlükəsizliyi məsələlərinin xüsusi önəm kəsb etdiyini bildirdi.

AMEA-nın üzvü, akademik Rəsim Əliyev təklif etdi ki, Azərbaycan vikipediya fəal olmalı, Azərbaycanın uğurları barədə məlumatlar yerləşdirilməlidir.

Özbəkistandan gələn tədqiqatçı, Qarabağ üzrə araşdırmaçı Şöhrət Salamov Azərbaycan və özbək xalqının dostluğundan, qardaşlığından danışdı. Dedi ki, Özbəkistan erməni işğalına qarşıdır: "Qarabağ məsələsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tərəfdarıyıq. Ancaq silah yolu ilə deyil, sülh yolu ilə çözülməsini istəyirik"-deyə, bildirdi.

Sabir Rüstəmxanlı: "50 milyonluq azərbaycanlının potensialı hələ ortaya çıxmayıb"

Ukrayna Azərbaycanlıları Birləşmiş Diasporunun sədri Hikmət Cavadov ölkə başçısının fikirlərinə istinad edərək informasiya müharibəsində daha aktiv olmağı vacib saydı və konkret təkliflərini verdi. "İstənilən media qurumu təbii ki, biznes qurumudur, onlarla əməkdaşlıq etmək üçün şübhəsiz ki, maliyyə lazımdır"-deyə, bildirdi. Əlavə etdi ki, informasiya müharibəsində daha çox xarici ölkələrin jurnalistlərindən istifadə olunmalıdır, bu, daha çox effekt verir.

H.Cavadov informasiya sahəsində uğurlu fəaliyyət üçün koordinasiya şurasının yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etdi.

Litva Azərbaycanlıları Cəmiyyətinin sədri Mahir Həmzəyev azərbaycanlıların soyqırımını və Qarabağın işğalı ilə bağlı həqiqətlərin dünyaya yayılması üçün bir sıra xarici ölkələrin təcrübəsindən istifadə edildiyini vurğuladı. Dedi ki, əvvəllər Qərb mətbuatında münaqişə Dağlıq Qarabağ kimi təqdim olunurdu, indi "Artsax" ifadəsindən istifadə olunur. Bu da bir sıra işlərin yerində olmadığını göstərir.

Təşkilat sədri təklif etdi ki, erməni diasporu ilə effektiv mübarizə aparmaqdan ötrü Avropa qurumları və NATO ilə işləyən işçi qrupu təşkil edilsin, koordinasiya şurası yaradılsın.

DAK sədri, xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı tənqidi fikirlərini səsləndirdi: "Xaricdə yaşayan soydaşlarımızın mətbuatda fəal olmasına böyük ehtiyac var. Be-

biz ermənilərə toxunmasaydıq, yaşayırdıq da" deyən adam təşkilat komitəsidir. Ona dedim utanmırsan, mən Qarabağda döyüşmüşəm, bilirsən hadisələr necə olub. Hər öz adamını dəvət edir, buna son qoymaq lazımdır".

Xocalıdan olan jurnalist Səriyyə Müslümqızı "biz hələ Xocalı soyqırımını baş verəndə informasiya müharibəsinə düşdük və 24 ildir oradan çıxa bilmirəm"

"İsrail-Azərbaycan" Beynəlxalq Assosiasiyasının mətbuat katibi, beynəlxalq münasibətlər sahəsində ekspert Arie Qut dedi ki, yeyib-icməyi bir kənara qoyub informasiya savaşında ciddi fəaliyyət göstərək.

O, "Yaşa, yaşa çox yaşa, ey şanlı Azərbaycan" deyərək çıxışını bitirdi və zəlin sürəkli alqışını qazandı.

"Hyuston-Bakı" Qardaşlaşmış Şəhərlər Assosiasiyasının prezidenti İradə Axundova öncə Texas ştatından Diaspor Komitəsinin sədri Nazim İbrahimova, həmçinin qurultay iştirakçılarına göndərilən salamları çatdırdı və təbrik məktubunu oxudu.

Kopenhagen Vətən Cəmiyyətinin sədri Səfər Sadiqi xaricdəki bütün türk toplulmalarının birgə fəaliyyətini zəruri saydı: "Biz mütləq türk diasporunun gücündən istifadə etməliyik. Daha fəal iş görmək üçün yaşadığımız ölkələrin parlamentlərində Azərbaycanı sevmələri qrupunu yaratmalıyıq ki, Azərbaycanın sözünü həmin qruplar desin".

O, sonda Ali Baş Komandanın müraciət etdi: "Biz artıq aprel döyüşlərindən sonra yaşadığımız ölkədə ermənilərin üzünə dik baxa bilirik. Əgər müharibə yolu ilə torpaqlarımız azad edilirsə, xaricdə yaşayan azərbaycanlıları nəzərə alsın, biz var gücümüzlə bu prosesdə iştirak etməyə hazırıq".

İsveçrə Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Qasım Nəsirov dövlətdən maliyyə dəstəyi istəyənləri qanadı. "Bəs, bizim azərbaycanlılığımız, gücümüz harda qaldı?" Təşkilat rəhbəri dedi ki, İsveçrə parlamentində Xocalı soyqırımını ilə bağlı müzakirələrə nail olub: "Əgər biz bunu bacarmışıqsak, deməli, çox şeyi bacarırdıq. Ona görə də öz gücümüzü çox da kiçiltməyək".

"Keçmişin təcrübəsi və müasir düşüncə - Azərbaycan diasporu hərəkatında gənclər: yeni baxış və yeni strategiya" mövzusunda müzakirələrdə isə gənclər aktiv şəkildə iştirak edirdilər.

Qurultay iyunun 4-də öz işini davam etdirəcək.

Əlişad PAŞASOY
Foto müəllifidir

Fəhmin Hacıyev itthamlara cavab verdi

**Sabiq komandir: "Qiyamın
yatırılmamasında qətiyyətsizlik göstərilib"**

Gəncə qiyamından 23 il ötür. Tarixə 4 iyun qiyamı kimi yazılan bu gündə Azərbaycan ordusunun keçmiş baş komandiri Surət Hüseynovun rəhbərlik etdiyi 709 sayılı hərbi hissə ilə hökumət qüvvələri arasında toquşma baş verib.

Qarşılıq natiçəsində hər iki tərəfdən 35 nəfər həyatını itirib. Bununla da, AXC hakimiyyəti daxilindəki böhran daha da dərinləşib və ölkə vətəndaş müharibəsinin astasına çatıb. Qiyamla başlayan proseslər sonra Elçibəy iqtidarının süqutu ilə nəticələndi...

4 iyun qiyamına münasibət Azərbaycan ictimaiyyəti daxilində daim ikili olub. Bu günü qiyam kimi qəbul edənlərlə bərabər, bunun əksini düşünenlər də var.

Gəncə qiyamı baş verən vaxt Rusiyanın ölkəmizdə növbəti dəfə öz kadrını hakimiyyətə götürmək üçün hərəkətə keçdiyi barədə iddialar var. Şimal qonşumuzun həmin vaxtlar SSR Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri işləmiş Vaqif Hüseynov və həmin ilə qədər iki dəfə hakimiyyətə gətirdiyinə baxmayaraq devrilən Ayaz Mütəllibov yenidən Azərbaycan rəhbərliyinə gətirməyə can atdığı deyilir. Bütün bunları nəzərə alaraq, AXC hökumətinin 1993-cü ildə hakimiyyətin Heydər Əliyevə keçməsinə maneçilik yaratmamasına haqq qazandıranlar da var.

1993-cü ilin bu günlərində baş verən hadisələrin birbaşa içərisində olan və 23 il ərzində daim tənqidlərə məruz qalan Daxili Qoşunların sabiq komandiri Fəhmin Hacıyevlə də söhbət etdik. Hazırda Ukraynada yaşayan sabiq komandir onu qiyamla bağlı ittiham edən şəxslərə belə cavab verdi: "Məni ittiham edənlər gözlədiklərini ala bilməyənədir. Onlara sualim odur ki, hansı qərar və ya əmri icra etmədim o zaman?"

F.Hacıyev səhvlərinin ucbatından hakimiyyəti itirdiklərini də dolayısı yolla etiraf etdi: "Səhvimiz olmasa idi, hakimiyyətimiz daha uzun ömürlü olardı. Bizim hakimiyyət vahid komanda şəkilində formalaşmamışdı. Hətta AXC-dən hakimiyyətə gələnlər vahid komanda deyildilər. Bundan başqa hakimiyyətin müxtəlif qolları və səviyyələrində Heydər Əliyevin, Mütəllibovun şəxsi maraqlarına xidmət edən çoxlu sayda insanlar var idi. Qiyamın yatırılmamasında qətiyyətsizlik göstərilib və bunu üçün hamımız məsuliyyət daşıyırdıq. Hər zaman demişəm, bir də təkrar edərdim. Çox arzu edərdim ki, 4 iyun qiyamına gətirən səbəblər və qiyamın yatırılmaması səbəbləri müstəqil məhkəmə tərəfindən araşdırılsın. İndi hər kəs özünə sərf edən formada danışır, bir çox hallarda bu tipli açıqlamalar həqiqətlərin üzə çıxmasına imkan vermir. Bunlar daxili problemlərimiz idi. Əgər Moskva hadisələri körüklənməse idi, daxilə olan anlaşılmaqlıqlar həll olunardı. Bunun üçün Elçibəy milli bərqədarı da elan etmişdi. Bütün hallarda hakimiyyətin devrilməsi əsasən, Rusiyanın planı idi və buna nail olundu".

Müsaibimiz peşman olduğu məqamlara da toxundu: "Peşmançılıq var. Bəzən fikirləşirəm ki, gərək siyasi mədəniyyət göstərib, qiyamçılara atəş açmamaq haqda əmrə təbə olmamalı idim, menden tələb olunanda Goranboyda hazırlanmış əməliyyatı Arif Salahova etibar etməməli idim və s. Amma sonda qərarım yenə əmr və tapşırıqlara əməl etməyin daha doğru addım olduğu olur. Çünki komandamızda kimin kim olduğu, kimin nəyə və kimə qulluq etdiyi bəlli deyildi. Mən deyirdim ki, Elçibəy hakimiyyəti məcburiyyətdən ağıllı şəkildə ötürdü. Ona görə ki, hakimiyyəti qoruyacaq siyasi dəstək tükənmişdi, Müdafiə Nazirliyi isə hakimiyyəti qorumaqdan imtina etmişdi. 7 iyunda etdiyim təklifin qəbul olunmamasının əsas səbəblərində biri də Müdafiə Nazirliyinin hakimiyyəti qorumaqdan imtina etməsi olmuşdu. Amma heç vaxt düşünə bilmərdim ki, Elçibəy Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi üçün körpü rolunu oynamış olsun. Bunu söyləyənlər Elçibəy şəxsiyyətini tanıyırlar".

□ CAVANŞİR

1 993-cü il 4 iyunda baş verən Gəncə qiyamından 23 il ötür. Hər il bu tarixdə bu prosesdə adları keçən bəzi şəxslər gündəmi zəbt edirlər. Onlardan biri də meydan hərəkətinin qəhrəmanlarından olan Nəmət Pənahlıdır.

N.Pənahlı 4 iyun qiyamında Surət Hüseynovun yanında olduğuna görə daim tənqid olunur. Elçibəy hakimiyyətinin devrilməsində rolu olan şəxslərdən sayılır.

Həbsdə olduğuna görə uzun illərdir bu mövzuda danışmayan N.Pənahlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında süqutu pozdu. O, sualımiza belə cavab verdi: "Həyatda heç vaxt kiminsə yanında olmamışam. Sadəcə, mübarizə aparmışam, ölkəmdə milli azadlıq hərəkətini mən başlatmışam. Hər rəda olmuşamsa, bir məqsədim olub; ölkəmin müstəqilliyi uğrunda çalışmaq. Müstəqillik üçün həyatımda qurban verə bilməyəcəyim heç nə yoxdur. 4 iyunda müstəqilliyimiz təhlükə altında olduğuna görə Gəncəyə gəldim. Azərbaycana bu təhlükədən qurtardım. Zərrə qədər şübhəm yoxdur ki, Nəmət Pənahlı Gəncədə olmasaydı, Azərbaycanın müstəqilliyi bu gün olmazdı. O dövrdəki hakimiyyətin sarıştıqlığı nəticəsində Gəncədə həmin hadisə baş verdi. Hökumətdə bir nəfər belə normal şəxs olsaydı, o toquşmalar olmaya bilərdi. Çünki o qarşıdurmadan qaçmaqda bir problem yox idi. Prosesin içərisində olduğuma görə, incəliklərinə belə dem. Sürət Hüseynov qarşıdurmada maraqlı deyildi. Bir variant axtarırdı ki, dil tapılsın. AXC hökuməti isə onu öldürməyə çalışırdı. Canımı qoyduğum dövlətin daxilində silahlı iki qruplaşma üz-üzə dayanaraq, vətəndaş müharibəsinə doğru gedirdilər. Bütün variantlara əl atdım ki, bunun qarşısını alım".

Nəmət Pənahlı Gəncə qiyamına dair "ilginc detallar" açıqladı

"Azadlıq aşığı" Surət Hüseynovun yanında olmasının səbəblərindən danışdı; "AXC hökuməti onu öldürmək istəyirdi"; "Girov düşən dövlət məmurlarının başlarına əxlaqsız oyunlar açmaq istəyirdilər"

N.Pənahlı bildirdi ki, hakimiyyəti nümayəndələri ilə görüşmək üçün Surət Hüseynovu razı salıb: "Həmin hökumət nümayəndəsi məni anlamaq əvəzinə ultimatum göndərdi ki, qoy Sürətə məhv edək, ardınca sənin başına nə oyunlar açacağıq. Hüseynov da dedi ki, məni öldürmək istəyirlər, nə etməliyəm? Onun qarantiyasını aldım ki, prezidentlə görüşüb razılığı alsam, səni öldürməsələr, üzünə gəlməyələr, qarşıdurmadan geri çəkilib, silahları təhvil verərsən? O da razılaşdı. Əbülfəz Elçibəylə danışmaq üçün iyunun 4-ü gecəsi Bakıya gəldim. Xəbər tutdum ki, Sürətə üzünə hücumu keçiblər, özünü də atasının qırxdı. O da bütün ordunu əsir alıb.

Qarabağda döyüşənlər Azərbaycanın ən mənəviyyətli övladları idilər. Onları döyüşdən geri çəkib, ordu ilə üz-üzə qoymalarını xəyanət sayıram. Sürət qarşıdurmaya getməkdə maraqlı deyildi. Hətta öz müharibəçisi ilə məni Bakıya göndərirdi. Amma hakimiyyət atasının qırxdığını onun üzünə getdi. Nəticə isə göz önündədir. İndi günah kimdədir? Fəhmin Hacıyev özünü "vorkakon" kimi aparır. O dövrdə əlaqə saxlaya bildiyim şəxs ən çox qazaxlı Alıq idi. Ona yalvardım ki, hökumət qırğına gedir. Qarşısının alınmasının vacibliyini deyirdim. Həmin vaxt da Fəhmin Hacıyev Gəncəni mühasirəyə alırdı. Sürət hər şeyə razılaşmışdı".

□ C.ABBASLI

"Ailə tifağı dağıdan Paşazadələr..."

Deputat Cavanşir Paşazadə ilə şərik olmuş Müğdət Həşimovun bacıları Heydər Əliyev Fondunun prezidentinə müraciət etdilər

Bütün Qafqazın Şeyxi Allahşükür Paşazadənin ailə üzvləri ilə şərik olmuş Müğdət Həşimovun bacıları Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, birinci xanım Mehriban Əliyevaya müraciət ünvanlayıblar. Sürət "Yeni Müsavat"a göndərilən müraciətdə Həşimovlar yazırlar:

"Çox hörmətli Mehriban xanım! Biz sadəcə Azərbaycan qadınları, anaları, bacıları kimi Sizə müraciət edirik, Sizə üzümüzü tuturuq. Biz 4 bacıyıq. Tək qardaşımızın 59 yaşında, 2 dəfə infarkt keçirib. 2010-cu ildə ürəyində açıq cərrahiyyə əməliyyatı aparılıb, bu gün 4 dərman atmaqda yaşayır. Ziyalı adamdır. ADU-nun filologiya fakültəsini bitirib, Azərbaycan Jurnalistləri və Yazıçılar Birliyinin üzvüdür. 10 aydan artıqdır ki, deputat Cavanşir Paşazadənin sifarişi ilə günahsız olaraq zindan həyatı yaşayır. Hazır-

Allahşükür Paşazadə

Cavanşir Paşazadə

**Həşimovlar: "Ailəsinin tifağını
dağıdan Paşazadələr, onun həyatını
yerlə yeksan edən o tamahkar dəstə
bizi də çıxılmaz vəziyyətə salıb"**

da onun ağır xəstəliyə düşürən oğlu bizim himayəmizdədir. Qardaşımız azadlıqda oğlunun müalicəsi aparılırdı. Paşazadələrin onun başına olmağın oyunlar açması 2 ildən çoxdur ki, he-

min uşağın da müalicəsini yarımçıq qoyub, xəstəliyi şiddətlənib. Ailə tifağı dağıdan Paşazadələr, onun həyatını yerlə yeksan edən o tamahkar dəstə bizi də çıxılmaz vəziyyətə salıb.

Əziz Mehriban xanım!
Siz də ana, bacısınız, xeyirxah və mərhəmətlisiniz! Qardaşımızın xəstə övladının müalicəsinə biz zəhmətkeş adamların gücü çatmır, mümkünə bizi qəbul edin, bu ailənin xilasına üçün Sizə uzanan əlimizdən tutun. Yeganə qardaşımız zindanda zülm çəkdiyə biz də, onun ailəsi də çöldə zindan həyatı yaşayır. Göydə Allahdan, yerdə Sizdən ümidimizi üzürük".

Qeyd edək ki, hazırda Bakı İstintaq Təcridxanasında saxlanılan M.Həşimova Cinayət Məcəlləsinin 179.3.2 (mənimləmə) və 178.3.2 (dələduzluq) və 213.1(vergidən yayınma) maddələri ilə ittiham elan olunub. M.Həşimov ittihamları qəbul etmir və Paşazadələrin sifarişi ilə həbsdə atıldığını iddia edir.

□ E.MƏMMƏDƏLİYEV

Alman hansı mövzuda danışa bilər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Almaniya parlamentinin uydurma erməni soyqırımını tanıması ermənilərə nə verəcək, türklərdən nə alacaq - bu haqda geniş məlumatım yoxdur. Ancaq ümumən bu erməni propaqandasının beş-on fırılacaqçı siyasətçidən, manyak "ziyalı"dan başqa kiməsə xeyir verdiyinə inanmıram. Məsələn üçün, bu "erməni soyqırımı" Fransada həttə qanun şəklindədir, guya o qəbul edildəndən bəri Türkiyə-Fransa münasibətlərində böyük dəyişiklik olub? Məncə yox. Dövlətlər arası alver necə vardsa, elə də qalır. Sadəcə, hər belə qətnamə-zad qəbul olunanda Türkiyə səfirini geri çağırır, bir neçə gün havada kəskin bəyanat "quşları" uçurur, sonra ara sakitləşir.

Yeri gəlmişkən, indi Türkiyənin Almaniya geri çağırdığı səfiri Hüseyin Avni Qarslıoğlu 2007-2008-ci illərdə Türkiyənin Azərbaycanda səfiri olub və heç nə ilə yadda qalmayıb. Açıqı, mən son günlər onun Almaniya kimi dünyanın önəmli dövlətində Türkiyəni təmsil elədiyini oxuyanda təəccübləndim. Elə səfirin "fəaliyyətinin" sonunda hələ Almaniya Türkiyəyə savaş elan etməyibse buna sevinmək lazımdır.

Ancaq "ağası gülüm olan..." məsələ də var. Türkiyənin xarici siyasəti indi hansı gündədir ki? Acınacaqlı gündədir. Çavuşoğlu kimi kürü yaxmaqlı yapıştılar qoca dövlətin xarici işlərinə cavabdehdir. Bir ara AKP-çilərin "Kissinçeri" sayılan Davudoğlu müəllim "Türkiyənin qonşuları ilə sifir problem" doktrinası elan etmişdi, guya bunlar yaxşı münasibətlər quracaqdılar. Axırda isə Türkiyəni bütün qonşuları ilə düşmən eləyib siyasətdən getdi. Hazırda bizim əziz ikinci dövlətimiz demək olar bütün dünya ilə düşməndir. Bunun bəlkə Ərdəğanın qotazlı xarizmasına nəse xeyri vardır, sadəcə türk xalqına isə ancaq qan, bəla, zərər gətirir.

Bu yazını yazmağımın əsas səbəbi isə qətnamədən sonra Almaniya qərari aparılan təbliğatın bir yanlış detali haqdadır. Əslində türklər, o cümlədən Azərbaycandan guya qardaş dəstəyi verənlərimiz "Almaniya yəhudiləri qırıb, bunların uydurma erməni soyqırımından danışmaq haqqı yoxdur" deməklə özlərini tələyə salırlar.

Söhbət ondadır ki, doğrudan da almanlar Holokost (yəhudi soyqırımının beynəlxalq adı) kimi insanlıq tarixinin ən böyük cinayətlərindən birini törətsələr də bunun əvəzini də veriblər, verməkdə davam edirlər. Bir az sinizm kimi görünür, ancaq öncə maddi ödəmələri xatırladım: Almaniya 1952-1964-cü illər arasında İsrailə 3 milyard marka (təxminən 1 milyard dollar) kompensasiya ödəyib. Mal-material, ərzaq və sairə şəklində ödənilən bu vəsait yeni yaranan İsrail dövlətinin formalaşmasında böyük rol oynayıb.

1953-cü ildə Almaniya yəhudilərə kompensasiya haqda federal qanun qəbul olunub. Həmin qanuna əsasən Holokost qurbanlarının ailə üzvləri də ömürlük pensiya ilə təmin ediliblər, 1999-cu ilin rəqəminə görə bu pensiyaları alan 150 minə yaxın yəhudi həyatda idi. Hər kəsə 450 marka aylıq verildi. Ümumən Holokost qurbanlarına ödənen çoxsaylı təqaüd proqramları olub, hamısını burda yazmağa yer yoxdur.

Almaniya Holokostun inkarının cinayət sayılmasını (5 ilə qədər həbs cəzası), faşizm təbliğatının, həttə adı svastika işarəsinin qadağan edilməsini və sairəni də üstünə gəlsək "Almanlar soyqırımından danışmasın" söhbətinin yanlışlığı ortaya çıxır. Adamlar ata-babalarının elədiyi, həttə belə baxanda heç özlərinə dəxli olmayan cinayətlərə görə 70 ildir əvəz ödəyirlər, on illərlə parçalanmış xalq kimi yaşadırlar, daha nə etməlidirlər? Canilərin bəziləri isə Nürnberq məhkəməsinə haqlı cəzalarını alıblar. Mühəribədən sonrakı on illər ərzində də hansını harda tutsalar ya həbsə atıblar, ya gizli yəhudi qisasçılarını öldürüb. Şəxsi mövqeyim belədir ki, əslində indiki alman xalqını keçmiş alman xalqının cinayətlərinə görə suçlamaq ədalətsizlikdir. Oğul ataya görə cavabdeh ola bilməz, uzağı mənəvi ağırlar çəker.

Üstəlik, indiki almanları keçmiş almanlara görə suçlayanlar yuxarıda yazdığım kimi, necə deyirlər, "erməni dəyirmanına" su tökürlər: belə çıxır Türkiyə Cümhuriyyəti də Osmanlı imperiyasının hər hansı olmuş və ya olmamış hərəkətinə görə cavabdehdir.

Başqa arqument tapın.

Rəsmi Bakıdan düşməne öldürücü sözlər və savaş bəyanatı

Qarabağ konflikt zonasında Azərbaycanın blits-hərbi uğuru ilə yekunlaşan 4 günlük müharibədən iki ay ötür. Aylar ötdükə də belə görünür, Ermənistan və onun rəhbərliyi məğlubiyyət acısını daha ağır, daha xoflu şəkildə yaşamaqdadır. Bu da təbiidir, çünki müharibə hələ bitməyib və düşmən 22 ildə ilk dəfə Azərbaycan ordusunun gücünü, qüdrətini apreldəki "baş məşq" zamanı artıqlaması ilə öz dərisində hiss edib.

Bu üzdən Ermənistan hakimiyyəti qəsb eləmiş "Qarabağ klani"nin odioz başçısı Serj Sərkisyan təlaşda olmaqla bahəm, başını itirib. Bir yandan o, hakimiyyəti əldə saxlamaq üçün ictimai rəyi çaşdırmağa, "elə də böyük əhəmiyyətli ərazi itirilməyib" deməklə cəmiyyəti sakitləşdirməyə və çaşdırmağa çalışırsa, digər yandan Müdafiə Nazirliyinin yüksək çinli generalları işdən çıxarmaqla, onları həbsə saldırmaqla itkilərin həqiqətən ciddi olduğunu etiraf edir.

Sərkisyanı öz xalqı qarşısında faş edən başqa yalan isə 800 hektar söhbətidir. O, həm iddia edir ki, "çox da böyük torpaq əldən getməyib", həm də bu torpaqların guya tezliklə qaytarılacağından dəm vurur, xalqına yalan vədlər verir. Bunu hansı hərbi, iqtisadi, insani resurslarla edəcək - erməni xalqına izah etmir. Ona görə ki, arqumentləri zəif, dişsiz və köhnədir, ona görə ki, düşmən ölkədəki acı gerçəklik onun hakimiyyətinə və komandasına qarşıdır.

Serj Sərkisyanın başqa qisim yalanlarını, daha dəqiqi, aprel döyüşlərinin sirrini Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev dünən Bakıda keçirilən Dünya Azərbaycanlılarının IV Qurultayının açılışında çıxış edərkən açıb. Ölkə başçısı öncə qeyd edib ki, Ermənistan 4 günlük müharibə haqda yalan məlumatları dünyaya ötürməyə nə qədər çalışsa da, buna nail ola bilməyib.

"Çox təəccüblüdür ki, Ermənistan rəhbərliyi bu situasiyada çalışır ki, dünyanı aldatсын. Həmçinin, ilk olaraq öz xalqını, daha sonra da dünya ictimaiyyətinə aldatсын. İndi isə güllünc vəziyyətə düşüblər. Deyirdilər ki, guya onlar heç bir torpaq itirməyiblər. Gah da deyirdilər ki, onlar əksinə, Azərbaycan torpaqlarını zəbt ediblər. Yaxud qələbə qazandıqlarını bildirdirdilər. Bundan başqa, deyirdilər itirdikləri torpaqların onlar üçün əhəmiyyəti yoxdur, ancaq Azərbaycan həmin torpaqları geri qaytarсын. Əgər həmin torpaqların əhəmiyyəti yoxdursa, Azərbaycan niyə onları qaytarmalıdır?! Yeni özlərini tamamilə itiriblər" - dövlət başçısı vurğulayıb.

Azərbaycan prezidenti aprel döyüşlərinin sirrini açdı - erməni öz yalanlarına boğuldu

Ölkə başçısı Serj Sərkisyanı ifşa elədi; İlham Əliyev "Bir cümlədə 4 yalan danışan prezident görməmişəm", dedi; "Rusiyadan heç bir xahiş etməmişik, müharibənin dayanmasında erməni tərəf israr edib", söylədi...

Prezident ardınca bildirib ki, erməni tərəfi güllünc ifşalərlə özünü ifşa edir: "Bunun son nümunəsini Ermənistan prezidenti bu yaxınlarda Avrasiya İttifaqının zirvə görüşündə ifadə etdi. Serj Sərkisyan dedi ki, guya Azərbaycan Rusiyadan döyüşləri dayandırmaq barədə xahiş edib. Yalandır. **Birincisi**, aprel döyüşlərinin səbəbkarı Ermənistanıdır, status-kvonu saxlamaq istəyir, tərribatlara əl atırlar. Ermənistan Qarabağda, o cümlədən Qazax istiqamətində tərribatlar törədib. Ermənistan 1 il əvvəl də tərribata əl atmışdı, buna görə bir vertolyotlarını itirdilər. Apreldə də Azərbaycan ordusu ləyiqli cavab verdi, onları yerinə oturtdu.

İkincisi, təmas xəttində nəzarəti necə ələ alıblar ki, özləri 800 hektar ərazini itirdiklərini bildirdilər? Halbuki 800 hektar yox, 2000 hektardan çox ərazi azad edilib, bundan böyük ərazi Azərbaycan ordusunun nəzarəti altına keçib. **Üçüncü** yalan onunla bağlıdır ki, Dağlıq Qarabağ ordusu yoxdur. Qarabağda erməni silahlı birləşmələrində xidmət edənlərin 80 faizi Ermənistan vətəndaşıdır.

Dördüncü yalan odur ki, guya Azərbaycan Rusiyadan döyüşləri dayandırmağı xahiş edib. Bu, ağı yalandan başqa bir şey deyil. Azərbaycan Ru-

siyadan hər hansı xahiş etməyib. Azərbaycan ordusu əks-həmlə ilə torpaqlarımızı azad edib, Ermənistan da itirilmiş torpaqları 2-3 gün ərzində qaytarmağa çalışıb. Sonra isə Ermənistan Rusiyaya xahişlə müraciət edib. Rusiya Baş Qərargahı bildirdi ki, Ermənistan döyüşlərinin dayandırılması xahiş edir. Mən bir cümlədə dörd yalan danışan prezident görməmişəm, Ermənistan prezidenti bu baxımdan məni mənada "Ginnesin rekordlar kitabı"na düşəcək. Aprel döyüşləri Azərbaycan ordusunun qüdrətini bir daha göstərdi".

Prezident bir daha ermənilərin bumeranq effekti verən aprel tərribatına diqqət yönəldərək deyib: "Çünki Ermənistan tərəfi sülh istəmir. Onlara məsələnin sülh yolu ilə həlli ilə bağlı təzyiqlərin artdığını görəndə və bəyan edəndə ki, status-kvo dəyişdirilsin, bu mənada da onlar işğal etdikləri torpaqdan çıxmalıdırlar. Nəticədə ermənilər yene tərribatlara əl atırlar. Həttə aprel döyüşləri zamanı da onlar bizim mövqelərimizə hücumlar ediblər. Təmas xəttində deyil, başqa istiqamətdə də, daim kəndləri atəşə tutublar. 2014-cü ildə də tərribata əl ataraq bizim mövqelərimizə hərbi helikopterlə hücum etmişdilər".

 Beləcə, Azərbaycan prezidenti S.Sərkisyanı faktiki, kontur-arqumentlərlə ifşa edib. Şübhəsiz ki, apreldə müharibəni dayandırmaq barədə guya Azərbaycanın Moskvadan xahişdə bulunması iddiası da digər absurd iddialar kimi, rəsmi İrəvanın öz xalqını sakitləşdirmək, onu yalanlarla yemləmək siyasətinin tərkib hissəsidir. Yəni bunların hamısı müstəsna olaraq daxili auditoriyaya ünvanlanıb.

Amma uğursuz cəhdlərdir. Hər halda məntiq deyir ki, Azərbaycan uğurlu əks-hücumda idisə, işğalçı qat-qat ağır itkilərə uğramadığı idisə, niyə hücumu dayandırmalı idi ki? Demək, həqiqətən ermənilərin, Sərkisyanın qanının arasına Moskva girib. Amma nə vaxtdək belə olacaq, haçana kimi Rusiya işğalçı Ermənistanı labüd məğlubiyyətdən hifz edəcək - əsas sual da budur.

Bir şey inamla söyləmək olar ki, Kreml sonsuzadək bunu bacarmayacaq, nədən ki, regionda və dünyaya şərtlər yavaş-yavaş da olsa, Moskva və onun forpostunun ziyanına dəyişməkdədir. Azərbaycan Ordusunun işğalçı qüvvə üzərində son və qəti qələbəsi də məhz o zaman təmin edilmiş olacaq.

□ Analitik xidmət

5 iyun 2016-cı ildə Ağ Ev Administrasiyasının "Ədalətin Bərqərar Olunması və Böyük Fəlakətin Qarşısının Alınması naminə" petisiyasına münasibət bildirməsi üçün müddət başa çatır. CNBC, "REUTERS", "THE BUSINESS JOURNAL", "YAHOO FINANCE" də daxil olmaqla dünyanın 148 Kütləvi İnformasiya Vəsiti Azərbaycanın Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının (AVCIYA) prezidenti, millət vəkili Elxan Süleymanovun açıqlamasını yayıb. E. Süleymanov Ağ Evin petisiya ilə bağlı cavabı haqqında öz gözləntilərindən danışaraq qeyd edib:

"Biz Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan tərəfindən hərbi işğaldan keçən 24 il ərzində və cari ilin aprel ayının əvvəllərində cəbhədə baş vermiş döyüşlərdən sonrakı müddət ərzində ABŞ-ın və onun həmsədr olduğu ATƏT-in Minsk Qrupunun laqeydliyinə və açıq-aşkar biganəliyinə nəzər salanda, Ağ Evin petisiyaya verəcəyi cavabın obyektiv və qanəedici dərəcədə dolğun olacağı məndə böyük şübhə doğurur. Hədisələrə bu kontekstdə yanaşaraq güman edərdim ki, Ağ Ev Administrasiyası AŞ-PA-nın 2085 (2016) sayılı qətnaməsini dəstəkləməkdən yan keçəcək və onu birmənalı şəkildə təqdir etməyəcək.

Dünyanın 148 KİV-i AVCIYA-nın Obamaya müraciətindən yazdı

Elxan Süleymanov: "Ağ Evin petisiyaya verəcəyi cavabın obyektiv və qanəedici dərəcədə dolğun olacağı məndə böyük şübhə doğurur"

Düşünürəm ki, Ağ Ev yalnız petisiyadakı çağırışımızın Sərsəng su anbarının hazırkı durumu səbəbindən baş verə biləcək humanitar fəlakətin qarşısının alınmasına yardım edilməsi ilə bağlı hissəsinə laqeyd reaksiya verəcək və qətnamənin Azərbaycan ərazilərinin işğal edilməsini və Ermənistanın işğalçı dövlət olmasını ehtiva edən əsas müddəalarından diqqəti ya-

E.Süleymanovun açıqlamasında həmçinin bildirilir: "Bununla belə, biz unutmalıyıq ki, Ağ Evin cavabından asılı olmayaraq, biz Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsi uğrunda mübarizəmizi dayandırmayacağıq və bu müstəvidə petisiya böyük əhəmiyyətə malikdir".

AVCIYA prezidenti 2 aya yaxın müddət ərzində Ağ Evin rəsmi saytında Ermənistanın işğalçı dövlət olması, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ və digər ərazilərinin Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal altında saxlanması faktının əks olunmasını və sayta daxil olan milyonlarla insanın bu barədə məlumat almasını çox vacib amil, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsinə aparan yolda əhəmiyyətli bir fəaliyyət kimi dəyərləndirib.

□ **M.MAHRIZLI**

Azərbaycanın ABŞ və Rusiya arasında balanslı siyasəti

Bəxtiyar Sadıqov: "Azərbaycan Rusiya ilə Qərbi arasındakı siyasətini balanslaşdırır"
Qabil Hüseynli: "Qərbi və Rusiyaya münasibətdə tarazlığı qorumaq..."

Son günlərdə Azərbaycanın Rusiya ilə Amerika arasında balanslı siyasət yeritdiyi bir daha üzə çıxdı. Ölkə iqtidarı hər vaxtlə hər iki ölkə ilə münasibətləri son dərəcə müsbət yöndə saxlamağa çalışır.

Xüsusilə, bu hal günlər öncə ABŞ-ın Azərbaycanı enerji lideri və etibarlı vətəndaş elan etməsindən sonra bir daha özünü göstərdi. Təsədüfi deyil ki, Amerikadan gələn bu açıqlamanın ardından Prezident Administrasiyasının rəhbəri Ramiz Mehdiyevin kitabından bir bölüm yayıldı. Həmin bölümdə ABŞ-ın siyasəti tənqid edilirdi. Maraqlıdır ki, bu mövqə hakimiyyətin mətbuat orqanı olan "Azərbaycan" qəzetinin ABŞ-ın ölkəmizə enerji lideri elan etməsi xəbərini manşetə daşıdıqdan sonra yayıldı. Bütün bunlar nəyin göstəricisidir?

"Azərbaycan" qəzetinin baş redaktoru, deputat **Bəxtiyar Sadıqov** Azərbaycanın hazırda həlledici dövr keçirdiyini qeyd etdi: "Taleyüklü bir məqamı yaşayırıq. Azərbaycan iqtisadiyyatında ciddi dəyişikliklər ərafəsindəyik. 4 günlük müharibədən sonra Azərbaycan dünyaya ciddi bir mesaj verdi. Azərbaycanın siyasi və hərbi qüdrəti təsdiq olundu. Ölkəmizin öz mövqələrini hərbi güclə belə qorumaq iqtidarında olduğu açıq şəkildə göründü. Bütün proseslərdə cənab prezident dövlətin maraqlarını öndə tutur. Azərbaycanın atdığı addımlar dünya dövlətləri və liderləri tərəfindən qiymətləndirilirsə, şübhəsiz bu, "Azərbaycan" qəzetinin manşeti olmalıdır. Amma balanslı siyasətin mərkəzində də ölkəmizin maraqları durur. Azərbaycan öz maraqları naminə Rusiya ilə Qərbi arasındakı siyasətini balanslaşdırır. Birinci növbədə ölkəmizin maraqları təmin olunmalıdır. Son dərəcə uzaqgörən addımlar atılır".

Politoloq Qabil Hüseynli Azərbaycanın həm Rusiya, həm də Qərblə aktiv siyasət apardığını qeyd etdi: "Qərbiyəllə siyasətin aparılması və Azərbaycan siyasətinin əsas prinsiplərindən birinə çevrilməsi çox mühümdür. Çünki Qərbi doğrudan da, Azərbaycanın geosiyasi əhəmiyyətini sanki yenidən kəşf edib. Çox doğru olaraq, bu faktı özünə üçün əmin edib ki, Azərbaycanı Rusiyanın ümidinə buraxmaq olmaz. Ölkəmizə yardım əli uzadılmasa, təkbaşına buraxılacaq, Rusiyanın pəncəsi altında qala bilərik. Bu baxımdan ABŞ-ın son zamanlarda Azərbaycan siyasətində ciddi dəyişikliklərin şahidi oluruq. Məsələn, Vyana görüşünün təşkilində əsas təşəbbüskar Amerika idi. İlk dəfə idi ki, ABŞ Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün bu qədər səy göstərirdi. Rusiya Qarabağ məsələsinin bütün iplərini əlində saxlamaq istəyir. Con Kerrinin məhz söyləri nəticəsində Vyanada görüş baş tutdu. Birdəfəlik Rusiyaya meyl etmək bizə dividend gətirməz. Qərbi və Rusiyaya münasibətdə tarazlığı qorumaq düşmənlə ölkəyə təzyiqli mexanizmlərini artırmağa imkan verir. Artıq açıq şəkildə demək olar ki, Qarabağ məsələsində bütün iplər Rusiyanın əlində deyil. Eyni zamanda, Rusiyanın buradakı insiharçı mövqeyinə son qoyulub. ABŞ və NATO ölkələrinin bir qismi iddialı şəkildə Qarabağ danışıqlarına qoşulublar. Getdikcə də, mövqələrini möhkəmləndirirlər. Bu, Qarabağ münaqişəsinin həlli üçün gələcək baxımdan böyük əhəmiyyətə malikdir. İndinin özündə onların verdikləri bəyanatlar onu göstərir ki, Qərbi bu məsələnin həllində bütün nüansları başa düşüb, yaxud başa düşməkdədir. Beləliklə, məsələnin həlli üçün perspektivlər açılmaqdadır".

□ **Cavanşir ABBASLI**

"Sərkisyan hakimiyyətinin nüfuzu sıfıra enib"

Natiq Miri: "Köçəryan "Qarabağ klani"nın xanədanlığını davam etdirmək üçün hərəkətə keçib"

Aprel döyüşlərdən sonra Ermənistanın daxilində hakimiyyətə qarşı narazılıqlar xeyli artıb. Artıq əhali ilə yanaşı, Ermənistanda müxtəlif qurumların rəhbərləri, politoloq və ekspert dairələri də iqtidarın siyasətinin doğru olmadığını söyləyirlər.

İrəvanda "Qloballaşma və regional əməkdaşlıq" mərkəzinin direktoru **Stepan Qriqoryan** isə "Aravot" qəzetinə müsahibəsində bildirib ki, Dağlıq Qarabağdakı dörd günlük müharibənin nəticələri Ermənistan hakimiyyətinin öz əhalisinə qarşı biganə münasibət göstərdiyini ortaya qoyub: "İndiki şəraitdə Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyan ya itirilən əraziləri və mövqələri geri qaytarmalıdır, ya da istefa verməlidir".

Eyni zamanda Ermənistanın indiki iqtidarı ilə barışmaz mövqedə olan keçmiş prezident **Robert Köçəryan** da hakimiyyətə qarşı hücumla keçib. Belə ki, Köçəryan 2rd.am nəşrinə müsahibəsində söyləyib ki, Azərbaycanın silahlanma sahəsində üstünlüyə malik olduğu sirr deyil, amma biri var bunu qabaqcadan biləsən, bir də var bununla döyüş meydanında üzleşsən: "İki ildən

çoxdur qarşı tərəf gecə vaxtlarında bizə xeyli problem yaşadır. Bu da onların bütün zəruri vasitələrlə təchiz olunmasından irəli gəlir. Bəs, bizə ordu-nu lazımı sayda gecəgörmə cihazları, termoqrafik kameralar, gecə nişangahları, rabitə vasitələri, mobil resurslar üçün fərdi qoruyucu avadanlıq ilə təchiz etməyə nə mane olurdu?", - deyər R. Köçəryan sual edib.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **politoloq Natiq Miri** bildirib ki, Ermənistanda bu kimi siyasi aktivlik yeni situasiya ilə bağlıdır: "Erməni ictimai rəyində Sərkisyan hakimiyyətinin nüfuzu artıq minimuma enib. Bu gün demək olar ki, Qarabağ toplumundan fərqli olaraq, İrəvan top-

lu və siyasi çevrələri Sərkisyan hakimiyyətinin bitməsinə istəyirlər. Ermənistanda getdikcə bu yöndə tələblər ictimailəşməyə başlayır. Situasiyadan istifadə etmək istəyən Köçəryan da "Qarabağ klani"nin xanədanlığını davam etdirmək üçün hərəkətə keçib".

Ekspertə görə, əvvəlki situasiyadan fərqli olaraq, bu gün Sərkisyan siyasi hakimiyyətinin fəaliyyəti ürəkəçən deyil, bunu isə Köçəryan dəyərləndirir: "Ona görə də aktiv fəaliyyətə keçib. Əslində bununla yanaşı, ortada həm də bir erməni hiyləgərliyi var. Köçəryan anlayır ki, Sərkisyan hakimiyyəti artıq getmək üzrədir. Çünki Sərkisyan hakimiyyətinin ictimai rəyde olan güzəştli limiti bitib. Eyni zamanda bu, hərbi strukturlar və eləcə də siyasi çevrələrdə də bu cürdür. Mütəlq mənada Köçəryan anlayır ki, Sərkisyan hakimiyyətinin gələcək perspektivi sıfıra bərabərdir. Belə olan təqdirdə Sərkisyan hakimiyyəti başqa siyasi güclərlə əvəzlənməlidir. Əvəzləndiyi təqdirdə, Köçəryan "Qarabağ klani"nin üzvü kimi yenidən hakimiyyətə gəlmək istəyəcək. Məsələ bundan ibarətdir".

□ **Əli RAİS**

Bu da Qarabağ məsələsində prinsiplilik və ədalət umduğumuz Almaniya - ATƏT-in hazırkı sədri. Saxta erməni soyqırımını parlament səviyyəsində tanımaqla qardaş Türkiyəyə qarşı qəzəbini ortaya qoyan bu dövlət avtomatik şəkildə Azərbaycan da böyük pislək eləmiş oldu. Çünki bir ölkənin və ya qüvvənin Türkiyəyə münasibəti onun elə Azərbaycana münasibətinin göstəricisi sayılır.

Aydın məsələdir ki, ermənilərin Türkiyəyə qarşı əsassız iddialarına, o cümlədən torpaq iddialarına bu yolla bəraət qazandıranlar Dağlıq Qarabağ məsələsində obyektiv və qərəzsiz münsif ola bilməzlər. Ən azı ona görə ki, bu, dolayısıya "əzabkeş xalqın" Qarabağ iddialarına, torpaq işğalına da bəraət tanımış olur. Yeni lakmus məsələsi.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Bundestaqın qərarına reaksiyası da elə bu barədədir. "Almaniya parlamentində qondarma "erməni

soyqırımı" ilə əlaqədar 2 iyun 2016-cı il tarixində qəbul edilmiş qətnaməni qərəzli və qeyri-obyektiv hesab edirik. Tarixin saxtalaşdırılması və onun siyasi məqsədlər üçün istifadə edilməsi qəbul ediləməzdir". Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat xidmətinin rəhbəri Hikmət Hacıyev deyib.

Onun sözlərinə görə, Almaniya parlamentinin Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüz və işğalına, Ermənistan ərazisində tarixi torpaqlarında və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərində bir

Azərbaycan və Türkiyə ordusu Ermənistan sərhədinə toplandı

Azərbaycan ilə Türkiyə arasında hərbi əməkdaşlıq haqqında sazişə əsasən Qars şəhərində iki ölkənin Silahlı Qüvvələrinin iştirakı ilə təlim başlayıb. Müdafiə Nazirliyinin saytında yer alan məlumata görə, təlimdə Əlahiddə Ümumqoşun Ordu komandanı general-leytenant Kərəm Mustafayev və Türkiyənin Üçüncü Ordu komandanı, ordu generalı İsmail Serdar Savaş iştirak edirlər.

Eyni zamanda təlimə ilk dəfə olaraq müşahidəçi qismində Gürcüstan Silahlı Qüvvələrinin nümayəndələri də qatılıblar. 1200-dən artıq şəxsi heyətin iştirakı ilə keçirilən döyüş atışlı taktiki təlimin əsas məqsədi Silahlı Qüvvələr arasında təcürübə mübadiləsinə reallaşdırmaqla qarşılıqlı əlaqələri inkişaf etdirmək, qərarqahlarda müştərək planlaşdırma fəaliyyətlərini yoxlamaq, hərbi bölmələrin hazırlığını və əməliyyatları icra etmək qabiliyyətini yüksəltməklə onların uyurluqlığına nail olmaqdır.

Qeyd edək ki, əhalisinin əksəriyyəti azərbaycanlılardan ibarət olan Türkiyənin Qars vilayəti Ermənistanla sərhəddə yerləşir.

Almaniyanın "soyqırım" qərarı

Qarabağ nizamlanmasına zərbədir

ATƏT sədri kimi rəsmi Berlinin ermənilərə reveransı onun ədalətli arbitr imicini sual altına saldı; şirniklənən işğalçı prezidentlərin görüşünü də, sülh danışıqlarını da sabotaj edə bilər; Rusiyadakı bir sorğunun ilginclik yekunu: ruslar niyə Ermənistanı dost saymırlar?

milyondan artıq azərbaycanlıya qarşı Ermənistan tərəfindən törədilmiş qanlı etnik təmizləməyə, o cümlədən Xocalı soyqırımına etinasız qaldığı halda, 101 il əvvəl baş vermiş iddia edilən "erməni soyqırımı" kimi saxtalaşdırılmış tarixi məsələyə dair bir tərəfli qaydada qətnamə qəbul etməsi və ona dair mühakimələr yürütməsi ikili standartların bariz nümunəsidir.

"Almaniyanın addımı sülhə, təhlükəsizliyə, sabitliyə xidmət etmir". Bunu isə Almaniya parlamentinin "soyqırım" qərarına münasibət bildiren Azərbaycan Prezident Administrasiyası rəhbərinin müavini, PA-nın Xarici əlaqələr şöbəsinin müdiri Novruz Məmmədov deyib. "Bundestaqın "erməni soyqırımı" ilə bağlı qərarını şərh edərkən əslində fikirləşmək lazımdır ki, bu hadisələr niyə baş verdi? Bunların mahiyyətində nə dayanır? Dünyada bu hadisələrlə əlaqədar atılan addımlar ədalətli, ya yox? Düşünürəm ki, burada bizim həmişə dediyimiz ikili standart özünü göstərir" - PA rəsmisi bildirib.

Onun qənatınca, hazırkı vəziyyətdə bu cür addımlar beynəlxalq münasibətlərin daha da gərginləşməsinə gətirib çıxarır: "Bu addımlar sülhün, təhlükəsizliyin və sabitliyin möhkəm-

lənməsinə heç də xidmət etmir. Bu cür siyasət düzgün deyil. Prezident İlham Əliyevin çıxışını dinlədiniz. Düşünürəm ki, belə siyasətin təməli 90-cı illərin əvvəllərində ABŞ Konqresində Azərbaycana qarşı 907-ci düzəlişin qəbul olunması ilə qoyulub. Bu da çox güclünc məsələdir. Azərbaycanın ərazisi işğal olundu, Azərbaycan təcrid olunmuş vəziyyətə düşdü və nəticədə Azərbaycanın əleyhinə bu düzəliş qəbul edildi".

N.Məmmədovun sözlərinə görə, 100 il bundan qabaq baş vermiş hadisə ilə əlaqədar tarixçi alimlər ətraflı araşdırma aparmalıdır: "Bununla bağlı Türkiyənin gözəl təklifi var. Bu addımı atmaq lazımdır. Dəqiq elmi araşdırmalar aparıb, dəqiqləşdirdikdən sonra qərar qəbul edilə bilər. Yoxsa indi bütün prosesləri siyasiləşdirmək düzgün addım deyil. Bunu heç Türkiyə də qəbul etməyəcək".

Bununla belə, Bundestaqın erməni "genosidi" ilə bağlı iyunun 2-də qəbul edilən qərar şəxsiz ki, daha çox siyasi anlam daşıyır, Türkiyəyə qarşı şantaj məqsədi güdür, nəinki erməni xalqına canıyananlıqdan qaynaqlanır. Nece ki, "er-

məni məsələsi"ndən, erməni "kartı"ndan eyni qaydada Avropa Birliyi, Rusiya da zaman-zaman istifadə edir.

Nə yazıqlar ki, bunu hamı başa düşsə də, bircə ermənilər anlamaq istəmir və böyük güclərin əlində maşa olmağa məmnuniyyətlə davam edirlər. Məsələ də ondadır ki, bu gün Ermənistan həmin güclərin əlində müstəsna olaraq, Türkiyəyə, Azərbaycana təzyiq və şantaj vasitəsidir. Ermənilərin böyük güclər üçün dəyəri də yalnız və yalnız bundan ibarətdir.

Qənaətimizi gücləndirən isti bir fakt: bu günlərdə Rusiyada "Levada sentr" sorğu mərkəzinin keçirdiyi sorğudan aydın olub ki, Rusiyanın əsas düşmənləri ABŞ, Ukrayna və Türkiyədir, dostları Belarus, Qazaxıstan və Çindədir. Göründüyü kimi, forpost və satellit Ermənistanın, həmişə rusun qulluğunda can-başla duran ermənilərin adı "it dəftəri"ndə də yoxdur. Səbəb çox sadədir: ruslar Ermənistanı klassik anlamda dövlət yox, Rusiyanın bir quberniyası sayır, ona yalnız forpost, "əl quzusu" kimi baxır, nəinki dost-müttəfiq ölkə...

Almaniya Bundestaqının qərəzli qərarı bir daha Qarabağ məsələsində Türkiyənin Azərbaycan üçün önəmini

üzə çıxarır. Türkiyə Minsk Qrupundan, vasitəçilikdən uzaqlaşdırılsa belə, onun nizamlama prosesinə təsir imkanlarından nə dərəcədə endişə keçirildiyini göstərir. Qardaş ölkəyə erməni, PKK "kartları" ilə təzyiqlərin təzədən gündəmə gətirilməsində əsas hədəf də məhz Ankaranı Güney Qafqaz problemlərinin həllində təsirsiz, sözbaxan hala gətirməkdir. Belə də Azərbaycanı təkləyib ona ədalətsiz sülh anlaşmalarını daha asan qəbul etdirməyi düşünürlər.

Sülh danışıqlarında irəliləyiş isə hələ ki, heç üfüqdə də görünmür. Çünki böyük güclər məmnuniyyətlə maşa kimi istifadə elədikləri Ermənistan, "ərköyün ermənilərə" Azərbaycan torpaqların-

dan çıxmaq üçün təzyiq göstərməyə hazırlaşmır.

Bu arada Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin Dağlıq Qarabağ üzrə növbəti görüşünün dəqiq tarixi hələ məlum olmadığını deyib. Onun sözlərinə görə, dəqiq tarix barədə tərəflər razılığa gəlmədilər. "Ümid edirik ki, tarix və detallar razılaşdırıldıqdan sonra onlar müvafiq bəyanat verəcəklər" - Zaxarova qeyd edib.

Ancaq əksər ekspertlər iyun ayında belə bir görüş baş tutsa belə, ondan ciddi nəticə gözləməyə dəymədiyini düşünür. Əsas səbəb deyildi - təcavüzkar təzyiq yozdur. Bundan istifadə edən işğalçı Ermənistan isə 4 günlük müharibə fiaskosundan sonra da aqressiv və qeyri-konstruktiv mövqəyə sərgiləməkdə davam edir - təbii ki, Avropadakı və dünyadakı havadarlarına arxalanaraq.

Bu mənada Bundestaqın məlum qərarı yüzə yüz təcavüzkarı Qarabağ məsələsində daha radikal mövqeyə kökləyəcək və prezidentlərin görüşünü əsla yaxınlaşdırmayacaq. Əksinə - daha da uzaqlaşdıracaq, onu arxa plana atacaq, görüş baş tutsa belə, onun əhəmiyyətini minimuma endirəcək.

Ölkədə kriminal hadisələrin, intihar və məişət zorakılığı hallarının artması onu göstərir ki, etiraf etməsək belə, cəmiyyətdə psixoloqlara böyük ehtiyac var. "Yeni Müsavat"ın budəfəki qonağı hərbi ekspert, psixoloq Azad İsayadədir. Demək olar ki, hər gün mətbuatda onun açıqlamalarına rast gələsək də, şəxsi keyfiyyətləri, həyat və fəaliyyəti ilə ətraflı tanış deyilik. Bu səbəbdən Azad İsayadə ilə söhbətimizə elə onun fəaliyyətindən başlayırıq.

- Demək olar ki, hər gün mətbuatda sizin açıqlamalarınızı, təhlillərinizi, psixoloji tövsiyələrinizi oxuyuruq. Ancaq həyatınız haqqında çox az bilirik. Bəzə bir az özünüzdən, həyatınızdan danışa bilərsinizmi?

- İxtisasca həkiməm, uzun müddət psixiatriya xəstəxanasında psixiatr işləmişəm. 1988-ci ildə hamı kimi meydan hərəkətinə qatıldım, Xalq Cəbhəsinin üzvü oldum. O hadisələri xalqla birlikdə mən də yaşadım. 1992-ci ildə Qarabağ müharibəsi başlayanda mən də cəbhədə fayda verə biləcəyim bir yer axtarırdım. Həkim idim, ancaq psixiatr olduğum üçün cərrah kimi gedə bilmirdim. O zaman təklif olundu ki, Müdafiə Nazirliyinin nəzdində yeni yaranan Analitik İnformasiya Mərkəzinə gəlim. Orada mənə təklif olundu ki, mərkəzin işlərinə kömək edim, sonra da hərbi psixologiya, psixiatriya sahəsində orduda xidmət edim. 1992-ci ilin aprelin sonunda müvəqqəti olaraq həkimlik fəaliyyətimə dayandırıb zabit kimi cəbhə xəttinə getdim. O zaman ehtiyatda olan zabit və baş leytenant idim. 3 il ərzində hərbiyə oldum, əvvəlcə Analitik İnformasiya Mərkəzinin rəis müavini, sonra Leyla Yunus işdən çıxandan sonra onun əvəzinə mərkəzin rəisi işlədim. 1995-ci ilə kimi...

- Leyla Yunus o zaman mərkəzin sədri idi?

- Bəli, Leyla Yunus Müdafiə Nazirliyinin Analitik İnformasiya Mərkəzinin sədri idi, mən də onun müavini idim. O çıxandan sonra mən mərkəzin rəisi vəzifəsinə keçdim. Sonra struktur dəyişiklikləri oldu, bizim mərkəz mətbuat xidməti oldu. 1995-ci ilə qədər o qurumun rəhbəri mən oldum. 1994-cü ildə atəşkəs imzalandı, döyüşlər dayandı. 1 il də əlavə xidmət elədim. Sonra gördüm ki, mən peşəkar hərbi deyiləm. Öz-özümə bu iki sənəti necə birləşdirmək haqqında düşündüm. Həmin dövrdə "Wolkswagen" fondunda maraqlı bir layihə oldu və mən İngiltərədə, hərbi fakültədə hərbi psixologiya üzrə elmi iş götürdüm, sonra da nazirlikdən istefa verdim, İngiltərəyə getdim. 3-4 ay ərzində Londonda elmi işimi yekunlaşdırdım. Bundan sonra ölkəyə qayıtdım. Lakin burada nədənsə hərbi psixoloq ixtisası üzrə işə dəvət olunmadım. Daha çox QHT-lərin layihələrində psixoloji reabilitasiya üzrə çalışdım. 1997-2001-ci illər ərzində qaçqın düşərgələrində qaçqın uşaqların psixoloji reabilitasiyalarını həyata keçirirdim. 2001-ci ildə Qadın Krizis Mərkəzinə dəvət olundum. 10 il orada psixoloq kimi fəaliyyət göstərdim. Zorakılığa məruz

"İlk növbədə ermənilərin

hərbi təfəkkürünü qırmalıyıq"

Psixoloq Azad İsayadə: "Aqressiya hədsiz artıb, küçədə hamı qaşqabaqlıdır, qəmlidir"

qalmış qadınların böhran vəziyyətindən çıxması üçün psixoloji məsləhətlər verirdim. 2003-cü ildə bir müddət hərbi akademiya kimi psixologiya kursu keçdim, dərslər aparırdım. Həmin illərdə də öz sahəm üzrə Almaniyada, Türkiyədə təhsilimi davam etdirdim.

- Ailə həyatınızdan nə danışa bilərsiniz?

- Evliyəm. İki uşağım var. Hətta bu il baba da olmalıyam (gülür).

- Əslində hərbi sahə psixoloji baxımdan çox həssas bir sahədir. Niyə azdır bu sahədə mütəxəssislər? Halbuki, yetərincə ehtiyac var...

- Hərbi psixoloq yəqin ki var. Sadəcə biz azıq. Söhbət təkcə kağız üzərində yazılan psixoloq ixtisasından yox, həm də təcrübədən, bilikdən gedir. Rəsmi tələbat olmadığına görə, bu istiqamət çox da inkişaf etmir. Hərbi psixoloq birmənalı olaraq dövlət işi, büdcə işi olmalıdır. Bunu QHT formatında işləmək bir qədər çətinidir. Bu gün hərbi psixoloq ştatı çox azdır. DİN-in öz psixoloq qrupu var, təhlükəsizlik sistemində, FHN-də xüsusi qrup var, amma azdır. Onların hər birinin spesifikasiyası da fərqlənir. Əgər səhər hərbi hissələrdə hərbi psixoloq ştatı açılarsa da, bizdə kifayət qədər hərbi psixoloq yoxdur.

- Hərbi sahədən danışmışkən, istərdim son aprel döyüşlərinin və ölkəmizin qazandığı lokal qələbənin cəmiyyətə psixoloji təsirindən danışsın. Bu 4 günlük müharibənin Azərbaycan və Ermənistan cəmiyyətinə ayırı-ayrılıqda təsiri necə oldu?

- Aprel hadisələrinə qədər, hansısa formada status-kvo adlandırılan bir vəziyyət yaranmışdı. Bu status-kvo əksər güc mərkəzlərini hansısa formada

qane edirdi, Ermənistanı da, Qərbi də, Rusiyayı da... Bu vəziyyətlə razılaşmayan birçə Azərbaycan və onun arxasında olan Türkiyə idi. Aprel hadisələri bu status-kvonu birmənalı olaraq dəyişdi, hətta sındırdı. Təzə status formalaşır. Ermənilər çalışırlar ki, köhnə status-kvoya qayıtsınlar. Ancaq proses dəyişib, təkcə hərbi yox, həm də sosial-psixoloji baxımdan. Aprel hadisələrindən əvvəl, 20 ildən artıq bir müddətdə, bizdə özümüzdən asılı olmadan məğlub olmuş bir xalq sindromu var idi. Ermənilərdə isə əksinə, qalib gəlmiş xalq psixologiyası var idi. Biz 23 il idi ki, bu qələbə arzusu ilə yaşayırdıq. Ona görə də, cəmiyyətdə reaksiya çox müsbət oldu. Mənfi reaksiyanın da məzmunu bu idi ki, niyə dayandıq, bir az da irəli gəldik, bu 4 günlük qələbə ilə doymadıq. Aydınldı ki, bunu hərbi baxımdan qələbə adlandırmaq olmaz, ən yaxşı halda hərbi uğur demək olar. Ancaq cəmiyyətdə bu, qələbə kimi qəbul olundu, dadına baxdıq, ancaq doymadıq. Ona görə də sosial şəbəkələrdə savaşın dayanmasına etiraz edirdilər.

Ermənilərdə isə əksinə oldu. Bu xalq etnopsixoloji baxımdan çox fərqlidir. Onlar bəzən özləri öz beyinlərinə nə isə yeridirlər, sonra buna inanmağa başlayırlar. Onlar həqiqətən inanırdılar ki, Ermənistan ordusu regionun ən güclü ordusudur. Bəzi fantastik düşünən insanlar isə deyirdilər ki, dünyada ən güclü ordu ermənilərindir və hətta Dağlıq Qarabağdır. Özləri də bu dediklərinə inanırdılar. Əmin idilər ki, Azərbaycan əsgəri döyüşə bilmir. Belə bir mif yaratmışdılar. Təəssüf ki, o mif bizim cəmiyyətimizdə də yayılmışdı ki, biz döyüşə bilmi-

addımlar atmalıdır bundan sonra?

- Biz ilk növbədə ermənilərin hərbi təfəkkürünü yumşaltmalıyıq. Nə qədər qeyri-hümanist səslənsə də, mən deməliyəm ki, cəbhədən İrevana gedən əsgər meyitlərinin sayı artdıqca bu xalqın hərbi müqaviməti qırılacaq. Onlar sülhə, danışıqlara, real kompromisə razıdırlarsa, bu hərbi təfəkkürdən çəkinməlidirlər.

Bizim apreldə keçirdiyimiz döyüşlərə xəncər hücumları və ya xəncər əks hücumları deyirlər. Yəni, xəncər kimi bir istiqamətdən giririk, zərbə vurub çıxırıq. Mən təklif edirəm ki, biz döyüş uğurları və kiçik qələbələr qazanmaq üçün hər dəfə

aqressivliyin artması, intihar və ailədaxili münaqişə zəminində ölüm hallarının artmasıdır. Bunun səbəbləri nədir?

- Məni ən çox narahat edən məsələ məişət zorakılığının artmasıdır. Bu, iki formada özünü göstərir. Birinci halda aqressiya kiməsə qarşı yönəlir, ikinci halda bu, şəxsin özünə qarşı yönəlir, yəni özünə qəsd və ya intihar. Bu gün cəmiyyətdə aqressiya hədsiz artıb. Burada sosial-iqtisadi problemlər də rol oynayır. Küçədə hamı qaşqabaqlıdır, qəmlidir. Üzü gülməyə yox, ya xaricidir, ya da havalmədən giririk, zərbə vurub çıxırıq. Mən təklif edirəm ki, biz döyüş uğurları və kiçik qələbələr qazanmaq üçün hər dəfə

"Aprel hadisələrindən əvvəl, bizdə özümüzdən asılı olmadan məğlub olmuş bir xalq sindromu var idi"

rik, bizə haradansa kömək lazımdır. Birdən-birə Azərbaycan əsgəri göstərdi ki, o, nəinki qələbə çalmağa, özünü qurban verməyə də hazırdır. Ermənilər isə öz qaşqınlıqlarını gizlətmək üçün "xox" gəlməyə başladılar ki, geri alınan torpaqlar qaytarılmayana qədər danışıqlara getməyəcəyik. Bu, qorxularını gizlətmək üçün idi. İndi isə vəziyyət dəyişib və biz ehtiyatlı olmalıyıq. Artıq ermənilər öz zəifliklərindən danışmağa başlayıblar ki, əhalinin sayı azdır, silah azdır və sair. Faktiki olaraq, biz müharibəyə təhrik edirik. Biz o tələyə düşməməliyik, vaxtı və məkanı düzgün seçməliyik. Unutmamalıyıq ki, yaralı ilan son dəfə sancmaq üçün zəhəri qalib.

- Sizcə, Azərbaycan ordusu problemin həlli üçün hansı

xəbərlərdə kimsə özünü asırsa, mənə işə depressiya varsa, yaşamaq istəmirəmsə, çıxış yolu axtarırsanız, gördüyümü həyata keçirirəm.

Son bir ildə hər cür xəbərle rastlaşdıq: qulaq kəsmə və s... Belə hallar cəmiyyətdə yox idi. Ancaq indi televiziya da göstərilən xəbərlərdən sonra belə hallar artıb. KİV-in təsiri, xüsusən də videogörüntülər hadisələri tətikləyir. Üstəgəl, iqtisadi hadisələr, son bir ildə iki devalvasiya aqressiyani daha da artırdı. Bu cəmiyyətdə özünü bürüzə verməyə də ailəyə keçdi.

- Leyla Yunus və Arif Yunus həbsdə olanda onların Bakıda yeganə yazını siz idiniz. Həbsxanaya yemək aparırdınız, sözlərini mətbuatda çatdırırdınız. İndi əlaqələriniz varmı, necədir?

- Çox qısa danışacağam. Leyla və Arifin mənə tövsiyəsi var ki, imkan daxilində onlardan az yazılsın. İstəmirlər. 1988-ci ildən onlarla dostam, ailəvi dostluq edirik. Ondan başqa, Leyla Yunus mənim komandirəm olub. Yəqin ki, mən də həbsə düşsəydim Arif eyni işi mənim üçün edərdi. Tale belə gətirdi ki, mən azadlığa qaldım, onlar həbsdə oldu. Səbəblərinə toxunmayacağam. Sadəcə dost kimi onlardan imtina etməyi mən özümə ayıb saydım. Elə böyük bir şey etmədim, yeməklərini və dərmanlarını aparırdım. Onlar indi müalicədədirlər, səhhətləri sabitləşib, ancaq tam yaxşı deyillər. Xahiş edirəm ki, onlar haqqında mümkün qədər yazsınlar.

- Xəbər yayıldı ki, onlar Hollandiyadan siyasi sığınacaq almaq istəyirlər. Bu doğrudurmu?

- Düzü, mən bu məlumatı inanmıram. Çünki onlar qayıtmaq istəyirlər. Düzü, bəzi hüquqi və texniki problemlər var. Hələ ki, müalicə alırlar. Özləri Hollandiyada qızlarının yanında qalırlar, müalicəni isə Almaniyada alırlar.

□ Nərgiz LİFTİYEVA
Fotolar İLKİN ZƏFƏRLİNİNDİR

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda elmi işçisi Cahid İsmayilov rus dilində təhsilin ləğvini təklif edib. O, rus bölməsinin Azərbaycan dilinin və konkret olaraq uşaq ədəbiyyatının inkişafını ləngitdiyini bildirdi.

“Ölkəmizdə birmənalı şəkildə ana dilində təhsil məcburi və alternativsiz olmalı, rus bölməsi ləğv olunmalı, rus dili xarici dil kimi tədris edilməlidir. Əks halda, dilin inkişafı üçün stimül, tələbat olmayacaq, onun inkişafı ləngiyəcək” - o bildirib.

“XXI əsr” Təhsil Mərkəzinin rəhbəri, təhsil eksperti Etibar Əliyev isə bu fikrə münasibəti mənfi edir: “Hazırda ümumtəhsil məktəblərinin 8-ci siniflərində tədris prosesi kurikulumlar əsasında aparılır. Rus dili həftədə 1 saat siniflər bölünməklə tədris olunur. Ancaq yuxarı siniflərdə rus dili tədris olunmur. Hesab edirəm ki, bu, dilin yaxşı öyrədilməsi üçün kifayət deyil. Əslində müstəqillikdən öncə, yəni Sovetlər vaxtı rus dilini bilməyənlər vəzifələrə irəli çəkilmirdilər. Bu dil çox geniş təşviq olunurdu. Bu əlbəttə ki, sovet ideologiyası ilə bağlı idi. İndi isə vəziyyət başqadır. İşə qəbul olunanlardan ingilis dilini bilib-bilmədikləri soruşulur. Heç soruşmurlar ki, Azərbaycan dilini necə bilir-sən? Bir mühüm məsələni də qeyd edim ki, indiki alimlərin böyük əksəriyyəti rus dilində olan ədəbiyyatlar hesabına

dissertasiyalar müdafiə ediblər. Bu da təbiidir. Çünki o dil də bütün sahələrdə ədəbiyyat bolluğu mövcud idi. İndi də belədir. Rus dilində çap olunmuş orta məktəb dərsliklərindən tutmuş, elmi-kütləvi ədəbiyyatlardan bəhrələnməmişik. Xarici ədəbiyyatların böyük hissəsi dilimizə rus dilindən tərcümə olunub. Belə tərcümələr çox vaxt urvatsiz olduğundan çox adam məcbur olub rus dilini öyrənirdi. Kitab mağazalarına diqqət etsəniz görərsiniz ki, rus dilində olan ədəbiyyatlar yenə də dominantlıq təşkil edir. Ana dilimizin təhsil və elm sahələrində funksional olması üçün hələ xeyli vaxt lazımdır. Buna görə də rus dilində başqa qüsurlar axtarmağa lüzum yoxdur. İstedadlı adamlar istər-istəməz dilləri öyrənməyə meyillidirlər. Bunun qarşısını heç kim ala bilməz. Buna bizim təşviq etdiyimiz multikulturalizm dəyərləri də imkan vermir”.

E.Əliyev Azərbaycan dilli orta məktəblərdə rus dilinin saatlarını bir qədər də artırmağı lazım bilir: “Validəylər övladları üçün dil seçimini etməkdə sərbəstdirlər. Onlar çox vaxt ədəbiyyat qıtlığı,

Rus dilində təhsilin ləğvi təklifi birmənalı qarşılanmır

Etibar Əliyev:
“Ana dilimizin təhsil və elm sahələrində funksional olması üçün xeyli vaxt lazımdır”

müəllimlərin peşəkarlığını nəzərə alaraq övladlarını yönləndirirlər. Azərbaycan bölməsində təhsil alanlar üçün rus dilinin saatının artırılması zərərli deyil. Nizamını öz dilimizdə, Şekspiri ingilis dilində, Dostayevskini rus dilində oxumağın

Əjdər Ağayev:
“Rus dilində məktəblərin sayının süni sürətdə artırılması yolverilməzdir”

nəyi pis ola bilər?”
Təhsil Şurasının sədri Əjdər Ağayev təklifin absurd olduğunu dedi: “Dünyanın hər bir ölkəsində müxtəlif dillərdə təlim məktəblərinin olması mümkündür. Təlimin rus dilində olması o demək deyil ki,

bu uşaq ədəbiyyatının və ya Azərbaycan dilinin öyrənilməsinin qarşısını alır. Təlim rus dilində ona görə verilir ki, hansısa qarışıq ailələrin, məsələn anası rus atası azərbaycanlı və ya ləzgi olan ailələrin uşaqları tədrisi bu dilə daha rahat bir şəkildə qavraya bilər. Validəylər baxır ki, övladı rus dilində təhsil alsın, daha yaxşı oxuya, təlim ala bilər. Çünki ailədə də ünsiyyət rus dilindədir. Ona görə də rus bölmələrinin ləğv edilməsini tələb etmək absurd düşüncədir. “Təhsil haqqında” Qanunda da var ki, hər kəs istədiyi dildə təhsil ala bilər”.

Ekspert hansı dildə təhsil alınmasından asılı olmayaraq dövlət dilimizi hamının mükəmməl bilməsinin vacib olduğunu dedi: “Azərbaycan dili bizim dövlət dilidir və bu dili hamı bilməlidir. Təlimi rus dilində olan məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisinin zəifliyi o demək

deyil ki, orada bu lazımsızdır. Sadəcə olaraq müəllimi zəifdir, məktəb ona fikir verməlidir. Ona diqqət etmək lazımdır ki, rus bölməli məktəblərdə Azərbaycan dili elə tədris olunsun ki, bu uşaqlar öz dövlət dillərini bilsinlər. Rus ədəbiyyatı, rus elmi, rus incəsənəti dünyada məşhur sahələrdən biridir. Öz ana dilini mükəmməl bilməklə, rus dilində təlim almaqla və rus dilinə də mükəmməl yiyələnməklə dünya mədəniyyət nümunələrinə gedişin yolu daha da rahatlaşır. Buna görə də mən o fikirlə qətiyyətlə razı deyiləm. Rus dilində məktəblərin həddən artıq, süni sürətdə artırılması yolverilməzdir. Burada da gerek təbii proses olsun. Azərbaycan, rus, ingilis dilini mükəmməl bilən adamlarımız olsun ki, elmin, ədəbiyyatın tərcüməsində, dünyaya çıxışımızda bu adamlar körpü rolunu oynaya bilsinlər”.

□ **Günəl MANAFLI**

Elm “süni insan” yaradılmasına hazırdır

Layihə müəllifləri hesab edir ki, daha böyük gen seqmentlərinin öyrənilməsi “sağalmaz” xəstəliklərin sağlması üçün çeşidli müalicə üsullarının yaranmasına yol açır...

“The Independent” yazır ki, alimlərin beynəlxalq qrupu sintetik insan genomunun yaradılmasını nəzərdə tutan böyük layihə təklifi ilə çıxış edib. (BBC).

Alimlərin fikrincə, “HGP-yaz” layihəsi insan səhəti ilə bağlı bir sıra kəskin problemləri kökündən həll etmək iqtidarındadır.

Bu məsələ əvvəllər çox ciddi etik və hüquqi suallar doğurmuşdu. Buna baxmayaraq, dünyanın 25 aparıcı genetik bəyan edib ki, İnsan Genomu Layihəsi (Human Genome Project - HGP) nə qədər ziddiyyətli görünməsə də, indi tədqiqatların ən böyük sahəsinə çevrilib.

Alimlər bildirirlər ki, layihə bu günə qədər “HGP oxu” adlanırdısa, innən belə “HGP yaz” adlanmalıdır. Başqa sözlərlə alimlər bu günə qədər insan genomunu yalnız “oxuyurdularsa”, indi onu “yazmağı”, daha doğrusu yaratmağı düşünürlər. “The Independent” yazır ki, bu layihənin icrası milyardlarla funt sterlinq vəsait tələb edə bilər.

Başqa alimlər layihəni tibdə inqilab adlandırlar və əmin

etməyə çalışırlar ki, burada söhbət bütöv insanın yaradılmasından getmir. Alimlərin fikrincə “HGP-yaz” layihəsi insan səhəti ilə bağlı bir sıra kəskin problemləri kökündən həll etmək iqtidarındadır. Xəbər verilir ki, bu layihə sayəsində transplantasiya üçün insan orqanlarının yetişdirilməsi, viruslara qarşı immunitetin mühəndisliyi, xərcəng kimi təhlükəli xəstəliklərə qarşı terapevtik hüceyrə xətlərinin yaradılması mümkün ola bilər.

“The Independent” yazır ki, insan genomunun redaktə

edilməsi məsələsi indiyədək olduqca ziddiyyətli ideya hesab olunub. Bu layihə bir çox irsi və sağalmaz xəstəliklərin müalicəsinə potensial olaraq yol açsa da, bir sıra təhlükəli sui-istifadələrə - məsələn dizayn edilmiş uşaqların doğulmasına imkan verə bilər.

Science jurnalında dərc etdikləri məqalədə alimlər razılaşırırlar ki, tamamilə sintetik genomun yaradılması müəyyən mənfəetlərə səbəb ola bilər. Bu təhlükələrdən biri də insanın cinsi hüceyrələrinin dəyişdirilməsinə imkan yaran-

masıdır. Bu hüceyrələrə müdaxilə, məsələn, irsi xəstəliklərin önənməsi zamanı tələb oluna bilər.

Bir sıra alimlər bu qənaətdədirlər ki, bu məsələnin ciddiliyi, bütün hüquqi, etik və sosial məsələlərin hələ tədqiqatlar başlamadan həll edilməsini tələb edir.

University College London universitetindən sintetik biologiya professoru John Ward deyir ki, burada söhbət DNT-nin getdikcə daha böyük seqmentlərinin yaradılmasından gedir və son nəticə istər-istəməz tam insan genomunun süni şəkildə yaradılması imkanı olacaq.

Alim burada real təhlükənin olduğunu etiraf edir, lakin bildirir ki, HGP-nin birinci - yeni “oxu” fazası insanın genetik xəstəliklərinin, habelə xərcəngin müalicəsi üçün tamamilə yeni üsullar ortaya çıxarıb.

Onun fikrincə, bəşəriyyət bu yanamışmanın bəhrələrini qarşıdan gələn illərdə görməyə başlayacaq. Alim inandırmağa çalışır ki, bu layihədə süni insanın yaradılmasına heç bir çağırış yoxdur, lakin daha

böyük gen seqmentlərinin öyrənilməsi “sağalmaz” xəstəliklərin sağlması üçün çeşidli müalicə üsullarının yaranmasına yol açır.

John Ward yada salır ki, indiyədək aparılan rüşeym tədqiqatlarında da süni insan yaradılması məqsədinə heç bir çağırış olmayıb.

Magistr və doktorantlara hərbi xidmətdən möhlət hüququ verilə bilər

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinə magistrələrə hərbi xidmətdən möhlət hüququnun verilməsi ilə bağlı qanun layihəsi təqdim olunub.

Komitə üzvü Zahid Oruc musavat.com-a açıqlamasında bildirib ki, ölkə başçısı Milli Məclisə təhsildə fasiləsizliyi təmin etmək və ixtisaslı kadrların hazırlanmasına nail olmaq məqsədilə “Hərbi xidmət və hərbi vəzifə haqqında” qanuna dəyişiklik təklif edir.

Təklifə əsasən, qüvvədə olan qanunvericilik aktının 21.1.4 cü maddəsində təkə bakalavr təhsili alanlara deyil, magistr və doktorantlara da hərbi xidmətdən möhlət hüququnun verilməsi nəzərdə tutulur: “Azərbaycanda elmin və təhsilin fundamental problemlərindən biri olan bu məsələnin həllini tapması cənab prezidentin yeni təhlükəsizlik siyasətinin tərkib hissəsidir. Ordu peşəkarlardan ibarət olmaqla bərabər, alimlər də elm səngərində döyüşə hazırlanmalıdırlar. Hər il daha çox qocalan elm adamlarımızın orta yaşı 55-dən yuxarı idi. Nəhayət, dövlət rəhbəri tərəfindən belə bir əhəmiyyətli addım atıldı. Milli Məclis gələn həftə layihəyə baxacaq. Ümidvarıq ki, qanunun yeni variantından artıq bu ildən yararlanmaq mümkün olacaq”.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 121 (6442) 4 iyun 2016

Hotel qiymətləri baha olduğu üçün maşından ev düzəltdi

Türkiyənin Kütahya şəhərində yaşayan Yılmaz Akkaya istirahət üçün getdiyi yerlərdə hotel qiymətlərinin çox baha olduğunu görüb 1992-ci model maşınına yataq, televizor və soyuducu kimi əşyalar yerləşdirərək içərini hotel otağına çevirib. Şəhərdə maşın yuma məntəqəsində işləyən Akkaya bildirib ki, 3 il öncə 3 min dollara 1992-ci il istehsalı olan Tofaş Kartal maşını satın alıb: "Bu maşının sahibi vəfat edib, həyat yoldaşı da 10 il boyunca ondan istifadə etməyib. Hər şeyi ilə orijinal olan maşın cəmi 80 min kilometr məsafə qət edib". Hər il tətilə getdiyini deyən Akkaya hotel qiymətlərini baha hesab etdiyi üçün maşını bir otaq kimi hazırlayıb: "Evdə oturdum, əlimə kağız-qələm aldım. Maşının hər bir hissəsini özüm istədiyim kimi dizayn etdim. Bütün materialları özüm aldım və işçiliyini özüm etdim. Bir çox dostum "bu maşınla bu qədər uğraşma, üzü as-tarıdan daha bahalıdır" desə də, bu, mənim həvəsim idi və təxminən 1.5 ildə istədiyim kimi bir maşın hazırladım. Maşınım eyni zamanda mənim ikinci evim oldu".

Alış-veriş insanın səhhətinə müsbət təsir edir

Araşdırmalara görə, hər gün şoppinq çıxan kişi və qadınlar daha uzun həyat sürürlər. Digər tərəfdən, şoppinq etməyə həvəsli olmayanların isə eyni göstəriciləri daha kiçik olur. Alimlərin qeyd etdiyi kimi, şoppinq ünsiyyət, fəal hərəkət etmə mənbəyinə və sağlam dijeta saxlamaq imkanını qazandırır. Bu barədə "Epidemiologiya və İctimai Sağlamlıq" jurnalında dərc edilmiş məqalədə deyilir. Aparıcı britaniyalı ekspertləri qeyd edirlər ki, bu cür müşahidələrin elmi əsası mövcud ola bilər. Onlar qeyd edir ki, şoppinq fiziki fəallıq, ictimai ünsiyyət və aqli fəallığı dəstəkləyir. Elmi jurnalda dərc olunmuş araşdırmada deyilir ki, Dr Yu-Hung Changın rəhbərlik etdiyi tədqiqatda

2 mindən artıq 65 yaşını ötmüş kişi və qadınlar iştirak ediblər.

Müəyyən edilib ki, müəmməd şoppinq edənlər həftədə yalnız 1 dəfə yaxud ondan da az şoppinq edənlərdən daha çox yaşayırlar.

Alimlər etiraf edir ki, şoppinq etmək sağlam insanlar üçün rəmzi əhəmiyyət daşıya bilər. Lakin eyni zamanda onlar qeyd edirlər ki, şoppinqin təkə elə özü insanların səhhətinə müsbət təsir edə bilər.

Həyat yoldaşı çirkin olan qadınlar xoşbəxt olurlar

ABŞ-in Tennessi Universitetinin mütəxəssisləri 5 il ərzində 82 cütlüyün evlilik həyatını izləyərək araşdırma aparıb. Onların gəldiyi qənaətə görə, həyat yoldaşı özündən çirkin olan qadınlar özlərini daha xoşbəxt və daha güvəndə hiss edirlər.

Ekspertlər həyat yolda-

şından daha cəlbedici olan bir kişinin kiçik eşqbazlıqlar etmə şansının daha çox olduğunu, belə bir xəyanət ehtimalının isə qadının rahatlığını və xoşbəxtliyini pozduğunu deyib.

Sosial münasibətlər üzrə professor Albert Daniel isə tərəf müqabili çirkin olan

kişilərin qadınına daha çox sahib ttp://www.xanim.net/tag/sahib/ çıxdığını bildirib. O, vurğulayıb ki, bu sahibliyin səbəbi qadınların er olaraq özlərindən daha çirkin kişiləri seçməsindən qaynaqlanır.

Bir çox qadınların çirkin kişilərlə birlikdə olduğu, hətta bundan çox razı olduğu həqiqətdir. Seriallarda, küçədə gəzərkən və yaxud hər hansı bir məkanda belə cütlüklərə tez-tez rast gəlinir.

Gözəl qadınların çirkin kişiləri seçməsinin digər bir səbəbi isə yaraşığı kişilərin özündən razı olmasıdır. Belə ki, cazibədar kişilər gözə xitab etsələr də, yaraşığı və uzun boylu olmaqlarını digər mənfi xüsusiyyətlərini ört-basdır etmək üçün istifadə edirlər.

QOÇ - Bu gün tələskənlik etmək, bir neçə işlə eyni vaxtda məşğul olmaq olmaz. Əgər ədalət lazım gələn məsələlərdə hiyləgərlik etsəniz, zərbə alaçaqsınız. Ruhani insanlarla görüşmək sizə səmərə verəcək.

BUĞA - Bu gün istənilən mistikadan uzaq qaçmalısınız - falçı və cadugərə üz tutmaqdan, Tanrı mərhəmətinə sığının. Günorta saatlarında sənədləşdirmə problemlərini sürətlə qaydasına salın. Səfərə çıxmayın.

ƏKİZLƏR - Bu gün yaddaşa böyük ehtiyacınız olacaq. Ötən dövrlərdə baş verən hər bir detallı yada salıb bu günün mənfəətinə daha çox nail ola bilərsiniz. Bu gün sözə etibar etmək müqavilə bağlamaqdan məqbuldur.

XƏRÇƏNG - Sevdiyiniz birinə hədiyyə almaq sizə məmnunluq gətirəcək. Nəhar ərəfəsində isə pul məsələlərinə diqqətli yanaşmaq lazımdır. Siyasi prosesləri diqqətlə izləsəniz də, meydana atılmayın.

ŞİR - Doğruluq, düzgünlük, özünütənqid bu gün başlıca vəzifənizə çevrilməlidir. Əks təqdirdə nəzərdə tutduğunuz gerçəklikdən uzaq düşəcəksiniz. Saat 16-18 arası perspektivli görüşləriniz mümkündür.

QIZ - Ulduzlar qanunlarına riayət etməyi tələb edir. Kiməsə zərər yetirmək, xeyirxah planlarını pozmaq olmaz. Fəaliyyət üslubunuzdan asılı olaraq istirahətinizi təmin etməyi də unutmayın.

TƏRƏZİ - Qarşınızda möhtəşəm bir təqvim durur. Günün karmik mənzərəsi geniş üfqləri fəth etməyə gücünüzün çatacağını göstərir. Bu gün yalnız böyük, global işlər görmək, tarixi gedişlər etmək məsləhətdir.

ƏQRƏB - Gün gözlənilməz hadisələrlə, yeni tanışlıqlarla zəngindir. İnsanlarla ünsiyyətdə olmaq, baş verənləri ürəyinizə salmaq və tez unutmaq məsləhət görülür. Əlinizə pul gəlsə, deməli, yenə gələcək.

OXATAN - Bəri başdan nəzərinizə çatdırmaq ki, gün boyu təcrübəli və müdriklərin məsləhətini eşitmək mövcud problemlərinizin həllində mühüm rol oynayacaq. Saat 12-16 arası cüzi də olsa, hər hansı mübahisəyə getməyin.

OĞLAQ - Ümumən uğurlu vaxtdır. Daxili tərəddüdlərinizi bir kənara atıb konkret hərəkətə keçin. Etibarlı dostlarınızla bir araya gəlməklə mövcud problemlərinizin həlli yollarını tapa bilərsiniz. Təşəbbüskar olun.

SUTÖKƏN - Bu gün başladığınız işləri mütləq təntənəli sonluğa çatdırmalısınız. Heç nəyə şübhə ilə yanaşmayın, axı şübhə Şeytandan gəlir. Bu gün haqq-ədalətin müdafiəsinə qalxmaq çox yaxşıdır.

BALIQLAR - Mülayim iqlimi nəzərə alıb daha çox təbiətdən zövq almağa çalışın. Hər hansı ciddi və riskli işlərə girişmək yolverilməzdir. İmkan daxilində çoxdan görmədiyiniz yaxınlarınıza baş çəkin.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Qısqançlıq xəstəlik kimi təsdiqləndi

İtaliya alimləri evli cütlükləri tədqiq edib və müəyyən edib ki, qısqançlıq müalicə tələb edən xəstəlikdir. Həm də qeyd olunur ki, qısqançlıq özünə inamsızlığa əsaslanır. Lakin bundan başqa, hər qısqançlıq hadisəsi "patologiya" adlı ifadəyə aid edilə bilər. Patologiya - ilk növbədə, qısqançlığın aqressiv formada təzahürüdür. İtalyan alimləri insan beynində istənilən insanı ifrat qısqanca çevirə bilən nəhiyə aşkar ediblər.

Alimlərin fikrincə, qısqançlıq insan beyninin müəyyən hissələrində müşahidə olunan aktivlikdən qaynaqlanır. Belə hallar insanın öz üzərində nəzarəti itirməsinə səbəb olduğuna görə çox təhlükəlidir. Qısqançlıq onu düşünlülməmiş hərəkətlərə sövq edə biləcək affekt vəziyyətinə də çatdırabilir.

Elm artıq çoxdan sübut edib ki, güclü hissələr öz-özlüyündə orqanizmdə patologiyaların olmasına işarədir. Buna qədər sevginin də xəstəlik olduğu müəyyən olunmuşdu.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARIFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenisavlat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 4.750